

UČNI NAČRT

GLASBA

Gimnazija

Splošna, klasična, strokovna gimnazija

Obvezni predmet (70 ur)

UČNI NAČRT

GLASBA

Gimnazija; Splošna, klasična, strokovna gimnazija

Obvezni predmet (70 ur)

Predmetna komisija:

dr. **Dragica Žvar**, Zavod RS za šolstvo, predsednica

dr. **Darja Koter**, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, članica

mag. **Bogdana Borota**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper, članica

dr. **Barbara Sicherl Kafol**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, članica

mag. **Ivanka Mori**, Zavod RS za šolstvo, članica

Mihaela Kerin, Zavod RS za šolstvo, članica

Bojana Kralj, Osnovna šola Sežana, članica

Alenka Kovačič, Osnovna šola Trnovo, Ljubljana, članica

Simona Košak, Osnovna šola Brdo pri Lukovici, članica

mag. **Milka Ajtnik**, Glasbena šola Radlje ob Dravi, članica

mag. **Manica Habjanič Gaberšek**, Gimnazija Bežigrad, članica

Hedvika Ravnik, Gimnazija Piran, članica

Marija Mihevc, Gimnazija Vič, Ljubljana, članica

Pri posodabljanju učnega načrta je predmetna komisija za posodabljanje učnega načrta za glasbo iz obstoječega učnega načrta za glasbo iz leta 1998.

Recenzentki:

dr. **Branka Rotar Pance**, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

Lidija Černuta Nowak, Srednja pedagoška šola in gimnazija Ljubljana

Uredila: **Nataša Purkat**

Sprejeto na 110. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 14. 2. 2008.

Kazalo

1 OPREDELITEV PREDMETA	3
2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE	4
3 CILJI IN VSEBINE	5
3.1 Operativni in procesno razvojni cilji	5
3.2 Vsebine	6
4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI.....	9
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE.....	10
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	11
7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV	12

1 OPREDELITEV PREDMETA

Glasba je del človekovega življenja, njegova spremljevalka, pravica in potreba vsakogar. Poznavanje in razumevanje glasbene umetnosti dijaku omogoča, da z izvajanjem, poslušanjem, ustvarjanjem in poustvarjanjem razvija vrednote in lastno identiteto.

Predmet glasba v gimnaziji nadgrajuje poznavanje in poglobljanje glasbenih znanj ter oblikuje dijakovo estetsko občutljivost in vrednotenje na področju glasbene umetnosti. Izbrane vsebine ustrezajo splošni in glasbeni inteligenci dijakov. Tako vsebine kot dejavnosti spodbujajo dijake, da kritično vrednotijo glasbo in jo upoštevajo kot spremljevalko v različnih življenjskih situacijah.

Medpredmetne povezave glasbe se lahko izkazujejo interdisciplinarno in transdisciplinarno. Dijaku omogočajo poznavanje in razumevanje vloge glasbe na različnih družbenih, umetniških in znanstvenih področjih.

Glasba v gimnaziji dijakom omogoča, da se izoblikujejo v pretanjene poslušalce, izvajalce in ljubitelje glasbe, saj z osebnih doživljanjem glasbenih dogodkov spoznavajo razsežnosti kulturnih vrednot in potreb.

Glasba v gimnaziji s svojo odprtostjo in širino prevzema soodgovornost za oblikovanje slovenske glasbene identitete in njene vpetosti v evropski in svetovni kulturni prostor.

2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE

Splošni cilji:

- vzbujanje pozitivnih čustev do glasbe,
- vzpostavljanje aktivnega odnosa do glasbe,
- spodbujanje estetskega in splošnega razvoja skozi dejavnosti glasbenega poslušanja, izvajanja in ustvarjanja,
- razvijanje interesa in odgovornosti za različne oblike glasbenega udejstvovanja,
- oblikovanje pozitivnega odnosa in odgovornosti do slovenske in svetovne glasbene kulture,
- razvijanje občutljivosti in strpnosti do različnih glasbenih kultur,
- oblikovanje glasbenih vrednot, ki so pomembne za slovensko in svetovno glasbeno kulturo,
- oblikovanje pozitivnega odnosa do aktivnega poslušanja, izvajanja, ustvarjanja in doživljanja glasbe,
- poznavanje glasbe različnih časovnih obdobj, žanrov in zvrsti,
- razvijanje kritične presoje in vrednotenja glasbe,
- vzgajanje za zdravo zvočno okolje,
- povezovanje glasbe z drugimi umetnostmi, predmeti in področji,
- spoznavanje glasbenih pojmov in zakonitosti glasbenega jezika,
- razvijanje sporazumevanja in komuniciranja v glasbenem jeziku,
- izražanje glasbenih doživetij in predstav gibalno-plesno, likovno in besedno,
- usmerjanje v kreativno uporabo glasbenega znanja v procesu šolskega, izven šolskega in poklicnega izobraževanja,
- razvijanje porabe tehnologije informacijske družbe.

3 CILJI IN VSEBINE

3.1 Operativni in procesno razvojni cilji

POSLUŠANJE
<p>Prepoznavajo izvajalska sredstva in sestave.</p> <p>Razlikujejo izrazne elemente.</p> <p>Analizirajo (razčlenjujejo) glasbene oblike in njihove oblikovne dele.</p> <p>Pozorno in doživljajsko-analitično poslušajo glasbene primere.</p> <p>Vrednotijo poslušano glasbo.</p> <p>Kritično se odzivajo na izvedbe glasbenih del.</p>

IZVAJANJE	
Petje	Instrumentalno izvajanje
<p>Poglobljajo pevsko tehniko in estetsko oblikovanje in izvajanje vokalnih napevov in skladb.</p> <p>Vrednotijo lastne in razredne izvajalske dosežke vokalnih skladb.</p>	<p>Poglobljajo izvajalsko tehniko in estetsko oblikovanje in izvajanje instrumentalnih skladb ali njihovih odlomkov.</p> <p>Vrednotijo lastne in razredne izvajalske dosežke instrumentalnih skladb ali njihovih odlomkov.</p>

USTVARJANJE
<p>Raziskujejo zvočne pojave in oblikujejo krajše ali daljše glasbene celote.</p> <p>Improvizirajo.</p> <p>Oblikujejo spremljave in priredbe.</p> <p>Ustvarjajo pesemske in druge enostavne oblike.</p> <p>Snemajo svojo glasbo in o njej kritično razmišljajo.</p> <p>Izražajo doživetja glasbenih vsebin na likovnem, besednem, gibalno-plesnem področju.</p> <p>Ob pomoči sodobne tehnologije raziskujejo možnosti izražanja glasbenih vsebin.</p>

GLASBENI JEZIK
<p>Poglobljajo znanje o razvoju slovenske in svetovne glasbene umetnosti.</p>

Prepoznavajo, primerjajo, ugotavljajo, vrednotijo temeljne značilnosti glasbe 20. in 21. stoletja ter uzaveščajo pluralizem stilov, žanrov in zvrsti.

Poglabljajo razumevanje elementov glasbenega oblikovanja .

Pri glasbenih dejavnostih uporabljajo glasbene zapise.

Razumejo in uporabljajo glasbeno izrazje.

Spremljajo glasbene dogodke, jih vrednotijo in se nanje kritično odzivajo.

Zavedajo se vpliva medijev in možnosti manipulacije.

Razumejo in uporabljajo koncertne liste, programe, napovedi in komentarje.

Poznajo in uporabljajo vire o glasbi.

Povezujejo informacije o glasbi in jih ustvarjalno uporabljajo pri šolskih in izvenšolskih dejavnostih.

3.2 Vsebine

Predlagani tematski sklopi	Vsebinska opredelitev tematskih sklopov
Nauk o zvoku	Zvočni pojavi Zaznavanje zvoka Prostorska akustika Zdravo zvočno okolje
Glasbeni zapis	Razvoj in oblike notnega zapisa Orientacija in uporaba notnega zapisa: - časovni elementi: ritem, metrum, tempo, agogika, - prostorski elementi: toni, intervali, tonski sistemi in sozvočja, - dinamika, - artikulacija.
Vokalna in instrumentalna izvajalska sredstva	Pevski glasovi Pevske zasedbe Osnove vokalne tehnike Klasifikacija in značilnosti glasbil

	Instrumentalne zasedbe
Glasbene oblike	<p>Oblikovni elementi v glasbi</p> <p>Glasbene oblike v vokalnih, instrumentalnih in vokalno-instrumentalnih delih</p> <p>Glasbene oblike v 20. in 21. stoletju</p>
Razvoj glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti v času in prostoru	<p>Glasba in obredje</p> <p>Glasba v obredjih od starih kultur do novega veka</p> <p>Zvočnost srednjega veka in renesanse – doba vokalne glasbe</p> <p>Duhovna in posvetna glasba</p> <p>Polifoni in homofoni glasbeni stavek</p> <p>I. P. Gallus</p> <p>Glasbena ustvarjalnost na Slovenskem v obdobju reformacije</p> <p>Glasba plemstva in meščanstva – vzpon instrumentalne glasbe</p> <p>Družbeni vidiki glasbe v baroku in klasicizmu</p> <p>Vokalna, instrumentalna in scenska glasba v baroku in klasicizmu</p> <p>Glasbena ustvarjalnost in poustvarjalnost na slovenskem etničnem ozemlju v 17. in 18. stoletju</p> <p>Glasbena romantika</p> <p>Glasba – izraz narodnostne pripadnosti</p> <p>Narodnostno prebujenje Slovencev</p> <p>Absolutna in programska glasba</p> <p>Vokalno-instrumentalne in instrumentalne glasbene oblike</p> <p>Opera - celostna umetnina</p> <p>Glasba in ples</p> <p>Nova glasba</p> <p>Glasbeni pluralizem 20. in 21. stoletja</p> <p>Multikulturalnost</p> <p>Slovenska glasbena ustvarjalnost in evropska stilna gibanja.</p>
Slovenska	Ljudska pesem - epska in lirski tematika

<p>ljudska glasba in etnologija</p>	<p>Večglasje slovenskih pokrajin Ljudska plesna in instrumentalna glasba Motivika ljudske glasbe v delih slovenskih skladateljev Etno glasba</p>
<p>Glasba in druge umetnosti</p>	<p>Glasba in likovna umetnost Glasba in besedno sporočanje Glasba v gledališču, filmu in na videu Multimedija</p>
<p>Glasbeni poklici, ustanove in društva</p>	<p>Glasbeniki v kulturi, izobraževanju in znanosti Glasbene ustanove in kulturni domovi</p>
<p>Glasbeni pluralizem</p>	<p>Klasična, popularna in zabavna glasba Jazz Glasba in družbena kritika Družabni ples Množična kultura in glasba Računalniška glasba</p>

4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI

Pričakovani dosežki izhajajo iz zapisanih ciljev, vsebin in kompetenc. Za doseganje pričakovanih dosežkov dijakov/dijakinj je odgovoren učitelj/učiteljica z načrtovanjem in izvedbo pouka, dijak/dijakinja pa s svojim delom in odgovornostjo, v skladu s svojimi sposobnostmi. Pričakovani dosežki so zapisani splošno, kar pomeni, da jih bodo dijaki/dijakinje dosegli v različnem obsegu in na različnih taksonomskih stopnjah.

Dijak,-inja:

- Pozna izbor slovenskih in tujih glasbenih del različnih oblik, obdobj in sestavov.
- Poje eno-, dvo- in večglasne pesmi iz slovenske in tuje glasbene literature.
- Na glasbila izvede izbor glasbenih spremljav in skladb
- Pri petju in igranju na glasbila smiselno vključi in upošteva elemente interpretacije.
- Skladno z individualnimi sposobnostmi ustvari pevsko in (ali) instrumentalno vsebino.
- Vzpostavi kritičen odnos do glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti.
- Uporabi glasbeni zapis pri izvajanju, poslušanju in ustvarjanju.
- Razlikuje glasbene žanre in zvrsti.
- Pozna in prepozna možnosti vključitve v glasbene dejavnosti svojega okolja.
- Pozna avtentično ljudsko glasbeno izročilo.
- Razlikuje pevske glasove, instrumente, vokalne, instrumentalne in vokalno-instrumentalne zasedbe.
- Pozna slovenske in tuje glasbene ustvarjalce, poustvarjalce in soustvarjalce v različnih obdobjih, družbah in poklicih.
- Pozna, razlikuje ter razčlenjuje glasbene oblike in njihove oblikovne dele.
- Pozna razvoj glasbene umetnosti v prostoru in času.
- Uporablja glasbene vire, interaktivne medije in sodobno tehnologijo.
- Pozna in uporablja glasbeni jezik .

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Prepletenost glasbe z ustvarjanjem in življenjem človeka že sama po sebi narekuje medpredmetne povezave. V učnem procesu se lahko udeležijo na različnih področjih in v povezavi z družboslovnimi in naravoslovnimi predmeti. Izbira in izvedba medpredmetnih povezav poteka v 1. letniku predvsem horizontalno.

Smiselno vključevanje medpredmetnih povezav v učni proces omogoča dijaku:

- odkrivanje povezav glasbe z literarnimi in umetnostnimi zvrstmi,
- poglobljeno razumevanje soodvisnosti glasbene kulture z zgodovinskimi in družbenimi gibanji,
- odkrivanje glasbenih značilnosti slovenskih pokrajin in drugih geografskih okolij,
- poznavanje bioloških procesov pri poslušanju glasbe, petju in igranju,
- razumevanje zakonitosti nastajanja zvoka in zvočnih pojavov in
- spoznavanje in uporabljanje računalniških programov za glasbo.

Opredelitev povezav:

Slovenščina in tuji jeziki: besedila kot navdih za glasbeno delo; literarne predloge kot osnova programski glasbi in libretu; vloga besedila v glasbenih oblikah; skladnost oz. sporočilnost besedila in uglasbitve; ljudsko slovstvo; interpretacija in vrednotenje umetnostnih besedil; domača in tuja literatura; lirika, epika; pesemska besedila; lastnosti besed in poudarki v glasbi;

Zgodovina: zgodovinska obdobja; časovni trak v razvoju in značilnostih glasbe; družbena gibanja, zgodovina ljudstev; nacionalne ideje; glasbene stvaritve kot odsev zgodovinskih družbenih okolij; soodvisnost razvoja plesa in družbe.

Likovna umetnost, umetnostna zgodovina: arhitektura z glasbo povezanih ustanov; elementi grafike v sodobnem glasbenem zapisu; upodobitve glasbenih motivov – glasbena ikonografija; upodobitve glasbenih ustvarjalcev; estetska komunikacija in vrednotenje; oblika, kontrast, enakost, barva, harmonija, kompozicija, motiv.

Geografija: svetovni in regijski kulturni centri; ljudske pesmi kot odsev regionalnega okolja; slovensko etnično ozemlje; ljudska tematika v delih skladateljev; naravna in kulturna dediščina;

Informatika: glasba in glasbene informacije na svetovnem spletu; ustvarjanje, snemanje, predvajanje glasbe; digitalno opismenjevanje.

Fizika: zvok; nihanje, frekvenca, oddajniki zvoka – zvočila, sprejemniki zvoka; hitrost, jakost zvoka; analiza glasu.

Matematika: razmerja, zbiranje, klasifikacija, interpretacija podatkov, predstavitev podatkov s tabelo ali diagramom.

Biologija: okolje; čutila, sluh, uho, dihalna pot, dihanje, govor; pevski organ.

Športna vzgoja: gibalne sposobnosti (koordinacija, hitrost, gibljivost, natančnost), neverbalna komunikacija, gibalno ustvarjanje, ljudski in družabni plesi, pantomima, gibalno sproščanje, dihalne vaje; zdravo okolje.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Pouk glasbe z dejavnostmi in vsebinami prispeva k splošnemu in glasbenemu razvoju dijakov ter razvija zmožnosti vseživljenjskega učenja. Omogoča poglobljanje narodne identitete in odnos do nacionalne dediščine. Učenje in poučevanje glasbe bo uspešno, če bo celostno, večutno, dejavno in ustvarjalno. Tak pristop spodbuja in omogoča doseganje splošnih in procesno-operativnih glasbenih ciljev na čustveno-socialnem, gibalnem in spoznavnem področju razvoja.

Učni načrt nadgrajuje poznavanje glasbe, ki se v praksi lahko udejanji s skrbno, ekonomično načrtovanimi in izpeljanimi učnimi urami. Učitelj avtonomno oblikuje posamezne učne sklope tako, da smiselno povezuje posamezne glasbene dejavnosti z operativno-procesnimi razvojnimi cilji in vsebinami. Zaporedje in globino vsebin ter metode in oblike dela učitelj prilagaja glede na potrebe, zmožnosti in pričakovanja svojih dijakov.

Učni načrt ne nakazuje zaporedja tematskih sklopov, pač pa so le-ti izhodišča, ki učitelju omogočajo različne vsebinske pristope. Glasbene dejavnosti poslušanja, izvajanja in ustvarjanja potekajo v različnih kombinacijah predlaganih vsebinskih sklopov in predstavljajo temelje, iz katerih izpeljujemo oz. obravnavamo informativne vsebine. Pristop zahteva glasbeno komunikacijo, ki preprečuje verbalne razlage glasbenih zakonitosti in zgodovinskih dejstev. Učitelji naj uporabljajo aktivne oblike in metode dela.

Na področju poustvarjanja ob **poslušanju** razvijamo sposobnost doživljajsko-analitične zaznave in vrednotenja. V ospredju je doživljanje, ki povečuje zbranost in pozornost ter stopnjuje čas vztrajanja ob glasbenih vsebinah. Pri poslušanju poleg prepoznavanja glasbenih

elementov in razčlenjevanja glasbenih oblik v glasbi, posvečamo pozornost vrednotenju poslušanega glasbenega dela, in sicer preko kritične razprave, primerjav, ocenjevanja in pojmovanja umetniško vrednega. Ravno tako ima poslušanje v povezavi z izvajanjem pomembno vlogo tudi pri vrednotenju lastnega izvajanja in izvajanja drugih.

Dejavnost izvajanja glasbe uresničujemo preko petja in igranja na instrumente. **Petje** spodbujamo z izborom literature, ki poleg umetniške in sporočilne vrednosti upošteva stopnjo mladostnikovega razvoja, njegove pevske zmožnosti in interes. Spodbujamo a cappella petje, enoglasno in večglasno, vključno z ljudskim večglasjem, kot tudi petje s spremljavo instrumentov. **Igranje na instrumente** lahko nastopa samostojno ali kot spremljava petju. Dijaki igrajo instrumentalne skladbe z lastnimi, improviziranimi, elektroakustičnimi in elektronskimi glasbili, z Orffovimi instrumenti ter z ljudskimi ali klasičnimi glasbili. Petje in instrumentalno igro povezujemo s plesi. Z dijaki vsakokratno vrednotimo izvedbo pesmi ali skladbe v smislu interpretacije in doživetosti.

Ustvarjalnost je nepogrešljiva dejavnost sleherne umetnosti. V šolski praksi jo spodbujamo preko oblikovanja novih glasbenih vsebin tako na vokalnem kot tudi na instrumentalnem področju. Dijakovo lastno kreativnost spodbujamo z izražanjem doživetij in zaznav v in ob glasbi ter preko drugih medijev (literarno, likovno in gibno-plesno).

Zvočne primere učitelj izbira na podlagi dejavnosti in vsebin posamezne učne ure. Izbor zvočnih primerov podpirata učiteljeva strokovna izobrazba in njegove kompetence.

7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Pričakovani dosežki so zapisani splošno, zato pri vrednotenju ne odražajo taksonomske ravni. Učitelj obravnava dosežke dijakov avtonomno, jih razgradi na različne taksonomske ravni in temu prilagodi oceno.

Vrednotenje je kompleksno in sprotno. Učitelj spremlja dijakove dosežke, ki se kažejo v njegovem razumevanju, uporabi, analizi in sintezi glasbenih vsebin. Pri vrednotenju učitelj upošteva dijakovo odzivanje in interes za posamezne glasbene dejavnosti, aktivno sodelovanje, sposobnost komuniciranja in ustvarjalnost.

Učitelj s preverjanjem pridobiva povratno informacijo o vrednotah in stališčih dijakov (odnos do glasbe, spoštovanje različnosti) ter vpliva nanje. Za kakovostno preverjanje in ocenjevanje znanja učitelj upošteva strokovna in didaktična znanja, različne načine, individualne posebnosti dijakov, doslednost, objektivnost, strpnost, načrtnost in javnost ocenjevanja.

Oblike preverjanja in ocenjevanja, primerne za predmet glasba, so naslednje: testi poslušanja glasbe, ustno in pisno preverjanje in ocenjevanje, portfolio, seminarska naloga, nastop.

Oblike vrednotenja dosežkov dijakov morajo biti v skladu s pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja.